Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2023, sp. zn. 29 Cdo 1573/2021, ECLI:CZ:NS:2023:29.CDO.1573.2021.1

Číslo: 93/2024

Právní věta:

Určuje-li ustanovení § 134 insolvenčního zákona ve větě druhé, části věty před středníkem (v rozsahu, jenž se netýká případu uvedeného v § 132 odst. 1 insolvenčního zákona), že insolvenční soud rozhodne o insolvenčním návrhu „bez zbytečného odkladu“, nejde ve smyslu ustanovení § 13 odst. 1 věty druhé zákona č. 82/1998 Sb. o případ, kdy má insolvenční soud vydat rozhodnutí o insolvenčním návrhu „v zákonem stanovené lhůtě“. Slovní spojení „bez zbytečného odkladu“ vymezuje povinnost insolvenčního soudu vydat rozhodnutí v časovém období (lhůtě), které není pevně stanoveno a plyne (ve vazbě na ono slovní spojení) z povahy věci. Jde o procesní lhůtu zákonnou. Pro účely posouzení, zda insolvenční soud se dopustil nesprávného úředního postupu tím, že porušil povinnost rozhodnout o insolvenčním návrhu „v přiměřené lhůtě“ (§ 13 odst. 1 věta třetí zákona č. 82/1998 Sb.), soud v návaznosti na § 134 insolvenčního zákona zkoumá, zda insolvenční soud vydal rozhodnutí o insolvenčním návrhu „bez zbytečného odkladu“.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.10.2023

Spisová značka: 29 Cdo 1573/2021

Číslo rozhodnutí: 93

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Insolvenční řízení, Nesprávný úřední postup (nepřiměřená délka řízení), Odpovědnost státu za škodu [Odpovědnost státu za újmu]

Předpisy: § 13 zákona č. 82/1998 Sb.
§ 134 IZ
§ 5 písm. a) IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 11 Co 299/2020, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 22. 5. 2020, sp. zn. 15 C 230/2019, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou podanou 18. 11. 2019 se žalobce (D., s. r. o.) domáhá po žalovaném (České republice – Ministerstvu spravedlnosti) zaplacení částky 427.760.771 Kč s příslušenstvím představovaným zákonným úrokem z prodlení z dlužné částky za dobu od 10. 5. 2019 do zaplacení z titulu náhrady škody způsobené nesprávným úředním postupem Krajského soudu v Brně (dále jen „insolvenční soud“) v žalobcově insolvenční věci, konkrétně tím, že o šikanózním insolvenčním návrhu podaném vůči němu společností Z., spol. s r. o. (dále jen „společnost Z“) dne 1. 9. 2015 rozhodl (tak, že zastavil insolvenční řízení pro zpětvzetí insolvenčního návrhu) s průtahy až 7. 7. 2016. Tím žalobci vznikla majetková újma ve výši 472.760.771 Kč. Společnost F. CZ, s. r. o. (dále jen „společnost F“), se kterou žalobce uzavřel 15. 5. 2015 dealerskou smlouvu, totiž od této smlouvy odstoupila, jelikož insolvenční řízení nebylo skončeno do 15. 6. 2016, v důsledku čehož žalobce zbytečně vynaložil částky 43.200 Kč (za grafické služby), 240.306 Kč (za zpracované aplikace na sbírání dat) a uhradil společnosti F částku 163.417.506 Kč (na smluvních sankcích). Žalobce také uzavřel (po ročním jednání) dne 18. 9. 2015 smlouvu se společností N.P., LTD, která si u něj objednala léky za cca 408.000.000 Kč. Dodavatelé však odmítli žalobci potřebné zboží dodat s odůvodněním, že je v insolvenci. Tím žalobci při obvyklé marži ušel zisk ve výši 20.400.000 Kč. V souvislosti se zmařeným obchodem vynaložil žalobce v letech 2015 a 2016 dále částku 155.759 Kč (na cestovném, stravném a ubytování). Další smlouvu uzavřel žalobce (24. 6. 2015) se společností F. I. L., které měl dodat léky na očkování, z tohoto zmařeného obchodu vznikla žalobci škoda ve výši 288.354.000 Kč.

2. Rozsudkem ze dne 22. 5. 2020, č. j. 15 C 230/2019-123, Obvodní soud pro Prahu 2:

> [1] Žalobu zamítl (bod I. výroku).
>
> [2] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 900 Kč (bod II. výroku).

3. Obvodní soud - vycházeje z ustanovení § 1, § 5 písm. a/ a b/, § 13 odst. 1, § 22 odst. 1 a § 31a zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, a z článku 6 odst. 1, článku 13 a článku 41 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod – dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

4. Po zohlednění jednotlivých procesních úkonů, které insolvenční soud ve věci učinil po podání insolvenčního návrhu, soud uzavírá, že celková délka řízení není nepřiměřená vzhledem ke všem okolnostem případu; proto nedošlo k porušení práva žalobce na spravedlivý proces ani ke vzniku nesprávného úředního postupu dle ustanovení § 13 zákona č. 82/1998 Sb.

5. Průběh insolvenčního řízení lze sledovat velmi jednoduše na (webových) stránkách www.justice.cz, kde jsou zveřejňovány veškeré postupy soudu a soudní rozhodnutí. I insolvenční řízení má několik fází, které jsou poměrně logicky zachyceny v oné aplikaci. Jakýkoli z dalších žalobcových (obchodních) partnerů měl (mohl mít) k těmto informacím přístup.

6. Na druhé straně poukazuje soud i na to, že tvrdí-li žalobce, že mu vznikla škoda nenaplněním smluv s (obchodními) partnery, pak jde o skutečnost, kterou nelze přičíst k tíži státu. Insolvenční soud nevydal žádné nezákonné rozhodnutí a není zde ani žádný nesprávný postup; šlo o informace o insolvenčním řízení, které všichni účastníci mohli mít jak od žalobce, tak z oněch webových stránek.

7. Je na žalobci, aby v něj měly víru subjekty, se kterými uzavírá smluvní vztahy; jestliže mu tyto subjekty nevěřily jen proto, že je proti němu zahájeno insolvenční řízení, nemůže to jít k tíži státu. V tomto řízení soudu nepřísluší přezkoumávat věcnou správnost postupů nebo rozhodnutí (insolvenčního) soudu, tedy ani to, jaká konkrétní rozhodnutí nebo postupy měl činit (insolvenční)

soud v posuzovaném řízení.

8. K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 9. 12. 2020, č. j. 11 Co 299/2020-162:

> [1] Potvrdil rozsudek obvodního soudu (první výrok).
>
> [2] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 900 Kč (druhý výrok).

9. Odvolací soud – vycházeje z ustanovení § 13 zákona č. 82/1998 Sb. a z ustanovení § 134 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), jakož i ze závěrů obsažených v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3271/2012 [jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 102/2014 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 102/2014“), který je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu] – vyšel (po doplnění dokazování a v návaznosti na zjištění obvodního soudu) z následujícího skutkového stavu věci:

10. Insolvenční návrh byl podán 1. 9. 2015.

11. Insolvenční soud oznámil zahájení insolvenčního řízení na majetek žalobce vyhláškou zveřejněnou v insolvenčním rejstříku dne 2. 9. 2015.

12. Usnesením ze dne 7. 9. 2015 vyzval insolvenční soud žalobce (dlužníka), aby se vyjádřil k insolvenčnímu návrhu, aby mu předložil seznam majetku, seznam závazků a seznam zaměstnanců a aby mu sdělil, zda souhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání; vše ve lhůtě 15 dnů.

13. Usnesením ze stejného dne (7. 9. 2015) vyzval insolvenční soud insolvenčním navrhovatelem označené věřitele (T. D. a P. H.), aby mu ve lhůtě 10 dnů sdělili, zda mají za žalobcem (dlužníkem) pohledávku, a aby uvedli její výši, právní důvod, splatnost a zajištění a tvrzené skutečnosti doložili listinami.

14. Ve vyjádření z 21. 9. 2015 sdělil žalobce (dlužník) insolvenčnímu soudu, že s rozhodnutím bez nařízení jednání souhlasí jen pro případ, že insolvenčnímu návrhu nebude vyhověno; jinak požaduje, aby bylo nařízeno jednání.

15. Ve vyjádření z 2. 10. 2015 zpochybnil insolvenční navrhovatel tvrzení a důkazy žalobce (dlužníka) k (ne)existenci úpadku.

16. Podáním z 25. 10. 2015 vstoupilo do insolvenčního řízení Krajské státní zastupitelství v Brně.

17. Dne 3. 12. 2015 zaslal insolvenční soud výzvu zahraničnímu věřiteli.

18. Usnesením ze dne 23. 2. 2016 vyzval insolvenční soud insolvenčního navrhovatele, aby zaplatil zálohu na náklady insolvenčního řízení ve výši 50.000 Kč, jako nezbytnou ke krytí nákladů insolvenčního řízení.

19. Insolvenční navrhovatel zaplatil zálohu ve stanovené lhůtě (29. 2. 2016).

20. Dne 15. 3. 2016 nařídil insolvenční soud jednání na 15. 6. 2016.

21. Dne 7. 4. 2016 zaslal žalobce (dlužník) insolvenčnímu soudu další vyjádření, na které insolvenční soud reagoval odpovědí z 13. 4. 2016.

22. Na sdělení insolvenčního soudu reagoval žalobce (dlužník) replikou z 2. 6. 2016.

23. Dne 9. 6. 2016 pak insolvenční navrhovatel zaslal insolvenčnímu soudu další vyjádření.

24. Dne 10. 6. 2016 předložil insolvenční navrhovatel insolvenčnímu soudu 152 listin, z nichž jen některé se shodují s listinami připojenými k přihlášce insolvenčního navrhovatele.

25. Insolvenční soud odročil jednání, jež se konalo 15. 6. 2016, na neurčito, za účelem zvážení dalšího postupu s ohledem na probíhající řízení o zaplacení pohledávky insolvenčního navrhovatele za žalobcem (dlužníkem), seznámení se s insolvenčním navrhovatelem doloženými důkazy a za účelem prokázání pohledávky za dlužníkem.

26. Po odročení jednání žalobce (dlužník) předložil insolvenčnímu soudu další listiny.

27. Podáním ze dne 1. 7. 2016 vzal insolvenční navrhovatel insolvenční návrh zpět.

28. Usnesením ze dne 7. 7. 2016, které nabylo právní moci dne 27. 7. 2016, insolvenční soud insolvenční řízení zastavil (pro zpětvzetí insolvenčního návrhu).

29. Na výše uvedeném základě dospěl odvolací soud po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

30. Výzvami ze 7. 9. 2015 učinil insolvenční soud v zákonem stanovené desetidenní lhůtě (počítané od podání insolvenčního návrhu) úkony směřující k rozhodnutí o věci ve smyslu § 134 věty první insolvenčního zákona.

31. Podání, jímž se žalobce (dlužník) vyjádřil k výzvě soudu, zda souhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání, je podmíněným úkonem ve smyslu § 41a odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), k němuž se nepřihlíží; insolvenční soud proto musel nařídit jednání (§ 133 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona).

32. Správnost rozhodnutí, jímž insolvenční soud uložil insolvenčnímu navrhovateli zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení a které nebylo zrušeno v průběhu insolvenčního řízení, nelze v této věci posuzovat jako předběžnou otázku, takže dospěl-li insolvenční soud k závěru o nutnosti jeho vydání, nebylo možné nařídit jednání ve věci před zaplacením zálohy.

33. Jelikož záloha byla zaplacena ve stanovené lhůtě (29. 2. 2016) a krátce na to (15. 3. 2016) nařídil insolvenční soud jednání, je zřejmé, že insolvenční soud konal bez průtahů a prováděl úkony směřující k rozhodnutí o insolvenčním návrhu.

34. V intencích závěrů R 102/2014 v dané věci nelze posuzovat, zda o insolvenčním návrhu bylo rozhodnuto v zákonné lhůtě „bez zbytečného odkladu“ (§ 134 insolvenčního zákona), neboť tato lhůta není zákonnou lhůtou; je proto třeba zkoumat, zda bylo rozhodnuto v přiměřené lhůtě ve smyslu § 13 odst. 1 věty třetí zákona č. 82/1998 Sb. Není tak případný poukaz žalobce na „rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2484/2012“ (jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012) řešící lhůtu pro odstoupení od smlouvy dle § 345 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“), v závazkových vztazích.

35. Námitka žalobce, že (insolvenční) soud měl zamítnout insolvenční návrh již před 15. 6. 2016, není důvodná, neboť pro nesouhlasné stanovisko žalobce insolvenční soud nemohl rozhodnout o insolvenčním návrhu bez nařízení jednání.

36. K poukazu žalobce na zásadní dopady insolvenčního řízení do jeho podnikání odvolací soud uvádí, že z obsahu spisu ve stavu před nařízením jednání, jež se konalo 15. 6. 2016 (tedy ve stavu k 15. 3. 2016), tyto dopady insolvenčnímu soudu nemohly být známy (žalobce se o nich poprvé zmiňuje

až ve vyjádření ze 7. 4. 2016). Krátce před konáním onoho jednání (10. 6. 2016) předložil insolvenční navrhovatel (společnost Z) vyjádření se 152 listinami, které insolvenční soud objektivně nebyl schopen vyhodnotit v tak krátké lhůtě. Důkazy k prokázání svého tvrzení o neexistenci úpadku (výpisy z účtů) předložil žalobce (dlužník) až při jednání dne 15. 6. 2016; insolvenčnímu soudu proto nelze důvodně vytýkat, že při tomto jednání nerozhodl o insolvenčním návrhu.

37. Dospěl-li insolvenční soud k závěru, že je třeba se podrobně seznámit s předloženými důkazy, nelze v jeho počínání (v odročení jednání) spatřovat nesprávný úřední postup. Následně (1. 7. 2016) vzal insolvenční navrhovatel insolvenční návrh zpět a insolvenční soud ihned (usnesením ze 7. 7. 2016) zastavil insolvenční řízení.

38. Odvolací soud proto shodně s obvodním soudem uzavírá (se zřetelem ke konkrétním okolnostem věci), že insolvenční soud rozhodl o insolvenčním návrhu „bez zbytečného odkladu v přiměřené lhůtě“ dle § 13 odst. 1 věty třetí zákona č. 82/1998 Sb. (nešlo o nesprávný úřední postup).

39. Skutečnost, že odůvodnění napadeného rozhodnutí obsahuje nadbytečné úvahy o zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která není předmětem řízení, sama o sobě nezpůsobuje jeho nepřezkoumatelnost.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

40. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které nebyly v rozhodování soudu dosud vyřešeny, případně na dovolacím soudem vyřešených právních otázkách, které mají být dovolacím soudem posouzeny jinak. Jde o následující otázky:

> [1] Ztrácí lhůta stanovená zákonem, která je vymezena neurčitě (vágně), charakter zákonem stanovené lhůty, rozlišuje-li občanský soudní řád pouze lhůtu zákonnou a lhůtu soudcovskou?
>
> [2] Jaký vliv má stanovení lhůty „bez zbytečného odkladu“ dle § 134 insolvenčního zákona na povinnost učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě ve smyslu ustanovení § 13 odst. 1 věty třetí zákona č. 82/1998 Sb.?

41. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil obvodnímu soudu k dalšímu řízení.

42. V mezích uplatněného dovolacího důvodu argumentuje dovolatel (po vlastním popisu a shrnutí skutkového stavu věci v článku IV. a V. dovolání) k položeným otázkám následovně:

K otázce č. [1] (K zákonné lhůtě)

43. U této otázky dovolatel nesouhlasí se závěry odvolacího soudu podle kterých v intencích závěrů R 102/2014 v dané věci nelze posuzovat, zda o insolvenčním návrhu bylo rozhodnuto v zákonné lhůtě „bez zbytečného odkladu“ (§ 134 insolvenčního zákona), neboť tato lhůta není zákonnou lhůtou, takže je třeba zkoumat, zda bylo rozhodnuto v přiměřené lhůtě ve smyslu § 13 odst. 1 věty třetí zákona č. 82/1998 Sb. a není případný poukaz dovolatele na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2484/2012.

44. Míní, že lhůta „bez zbytečného odkladu“ uvedená v ustanovení § 134 insolvenčního zákona je lhůtou zákonnou, byť neurčitou, což pouze znamená, že doba jejího trvání bude v souladu s konstantní judikaturou záviset na okolnostech daného případu.

K otázce č. [2] (Ke lhůtě dle § 134 insolvenčního zákona)

45. Dovolatel nesouhlasí se závěry odvolacího soudu podle kterých:

> [1] V tomto řízení nelze posuzovat jako předběžnou otázku správnost rozhodnutí, jímž insolvenční soud uložil insolvenčnímu navrhovateli zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení.
>
> [2] Je zřejmé, že insolvenční soud konal bez průtahů a prováděl úkony směřující k rozhodnutí o insolvenčním návrhu.
>
> [3] Na zásadní dopady insolvenčního řízení do svého podnikání upozornil žalobce (dlužník) insolvenční soud až ve vyjádření ze 7. 4. 2016.
>
> [4] Insolvenční navrhovatel předložil 10. 6. 2016 celkem 152 listin, které insolvenční soud objektivně nebyl schopen vyhodnotit v tak krátké lhůtě před jednáním.
>
> [5] Důkazy k prokázání svého tvrzení o neexistenci úpadku (výpisy z účtů) předložil žalobce (dlužník) až při jednání dne 15. 6. 2016.
>
> [6] Dospěl-li insolvenční soud k závěru, že je třeba se podrobně seznámit s předloženými důkazy, nelze v jeho počínání (v odročení jednání) spatřovat nesprávný úřední postup.
>
> [7] Insolvenční navrhovatel vzal insolvenční návrh zpět 1. 7. 2016 a insolvenční soud „ihned“ (usnesením ze 7. 7. 2016) zastavil insolvenční řízení.
>
> [8] Se zřetelem ke konkrétním okolnostem věci rozhodl insolvenční soud o insolvenčním návrhu bez zbytečného odkladu v přiměřené lhůtě dle § 13 odst. 1 věty třetí zákona č. 82/1998 Sb. (nešlo o nesprávný úřední postup).

46. K bodu [1] odstavce 45. shora dovolatel uvádí, že insolvenční navrhovatel podáním z 2. 10. 2015 navrhl insolvenčnímu soudu jak má dále postupovat (jaká sdělení si má vyžádat), ten tak ale neučinil. Buď měl tedy insolvenční soud za osvědčené, že dovolatel (dlužník) disponuje dostatečným majetkem k tomu, aby byl schopen plnit své závazky (a pak měl zamítnout insolvenční návrh podle § 143 odst. 1 nebo odst. 2 insolvenčního zákona), anebo uvedenou skutečnost za osvědčenou neměl a pak měl činit úkony ve smyslu návrhů insolvenčního navrhovatele.

47. Tím, že zůstal ve věci nečinným (dalším jeho úkonem byla výzva zahraničnímu věřiteli učiněná až více než 2 měsíce po vyjádření insolvenčního navrhovatele), porušil insolvenční soud jednu ze základních zásad insolvenčního řízení vyjádřenou v ustanovení § 5 insolvenčního zákona (zásadu rychlosti a hospodárnosti insolvenčního řízení) a promítnutou v textu § 134 insolvenčního zákona. V konečném důsledku tak šlo o nesprávný úřední postup ve smyslu § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. Kdyby insolvenční soud postupoval tak, jak navrhl (ve vyjádření z 2. 10. 2015) insolvenční navrhovatel, nepochybně by dospěl k závěru, že je namístě zamítnout insolvenční návrh. Usnesení o záloze na náklady insolvenčního řízení přitom insolvenční soud vydal až 4 měsíce po vyjádření z 2. 10. 2015, takže kdyby postupoval v intencích návrhů insolvenčního navrhovatele „bez zbytečného odkladu“ nebo „v přiměřené lhůtě“, znal by aktuální výši dlužníkových finančních prostředků, neměl by důvod ono usnesení vydávat a insolvenční návrh by byl zamítnut „bez zbytečného odkladu“ nebo „v přiměřené lhůtě“. Odtud dovolatel dále dovozuje nesprávnost závěru odvolacího soudu označeného v bodu [2] odstavce 45. shora.

48. K závěru odvolacího soudu označenému v bodu [3] odstavce 45. shora dovolatel připouští, že o zásadních dopadech insolvenčního řízení do svého podnikání se poprvé zmínil až v podání z 2. 4.

2016. Opět ale zdůrazňuje, že kdyby insolvenční soud postupoval ve smyslu návrhů insolvenčního navrhovatele obsažených v podání z 2. 10. 2015, pak by neměl důvod nařizovat jednání (a následně sdělovat, že nemá důvod rušit nařízené jednání). K tomu dovolatel poukazuje i na to, že jednání bylo nařízeno (poměřováno dobou vyhotovení předvolání) s tříměsíčním odstupem; z řečeného dovolatel opět dovozuje rozpor s § 5 a § 134 insolvenčního zákona a s § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb.

49. K závěru odvolacího soudu označenému v bodu [4] odstavce 45. shora dovolatel namítá, že z protokolu o jednání ze dne 15. 6. 2016 se naopak podává, že s listinami, které tvořily přílohu podání insolvenčního navrhovatele z 10. 6. 2016, se insolvenční soud seznámil a vyhodnotil je, je-li v něm uvedeno:

> „Teprve dne 10. června 2016 ve 13:30 hod. osobně předložil soudu své vyjádření a k tomuto další důkazní listiny v počtu 152 kusů, jen částečně se shodující s listinami, které předložil v přihlášce č. 1 (zejména nákladní listy, dodací listy apod., svědčící ke zjištění pohledávky navrhovatele vůči dlužníkovi, nikoli ke zjištění úpadku dlužníka).“

50. K závěru odvolacího soudu označenému v bodu [5] odstavce 45. shora poukazuje dovolatel na ustanovení § 7 insolvenčního zákona ve spojení s ustanovením § 114a odst. 1 o. s. ř., z čehož usuzuje, že při přípravě jednání si insolvenční soud musel být vědom toho, že insolvenční řízení má zásadní dopady do poměrů dovolatele (srov. vyjádření ze 7. 4. 2016) a že ve spise se nachází (mimo jiné) výpis z účtu osvědčující, že dovolatel k 30. 4. 2016 disponuje peněžním zůstatkem na bankovním účtu ve výši 540.339,06 EUR a musel si být vědom i základních zásad insolvenčního řízení zakotvených v § 5 insolvenčního zákona vyjádřených též v § 134 insolvenčního zákona. Namítá též, že na základě důkazů provedených při jednání měl insolvenční soud zamítnout insolvenční návrh, nikoli odročit jednání na neurčito. Ve světle těchto skutečností pak nemůže obstát ani závěr odvolacího soudu označený v bodu [6] odstavce 45. shora.

51. K závěru odvolacího soudu označenému v bodu [7] odstavce 45. shora poukazuje dovolatel na to, že zastavení řízení bylo reakcí na zpětvzetí insolvenčního návrhu a insolvenční navrhovatel tak de facto nahrazoval činnost insolvenčního soudu. Ohledně závěru označeného v bodu [8] odstavce 45. shora dovolatel uvádí, že ten ve smyslu jeho předchozí argumentace nemůže obstát, maje za to, že nesprávný úřední postup insolvenčního soudu v jeho insolvenční věci byl prokázán.

52. Dovolatel ohledně argumentace k otázce č. [2] uzavírá, že podle závěrů R 102/2014 je sice nezbytným předpokladem odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem spočívajícím v porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě, aby zákon stanovil konkrétní lhůtu, počítanou podle hodin, dnů, týdnů, měsíců nebo roků, v níž má být úkon proveden nebo rozhodnutí vydáno, zdůrazňuje však, že odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem je dána také tehdy, jde-li o porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě, čemuž insolvenční soud nedostál. Míní, že pojem „v přiměřené lhůtě“ je třeba vykládat pro insolvenční soud a insolvenční řízení restriktivně, neboť tato lhůta je doplněna, respektive „krácena“, požadavkem, aby insolvenční soud rozhodl o insolvenčním návrhu „bez zbytečného odkladu“.

53. Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout jako nepřípustné, případně zamítnout jako nedůvodné. Má za to, že napadené rozhodnutí je souladné s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu i Evropského soudu pro lidská práva a zdůrazňuje přiměřenost celkové délky řízení (10 měsíců).

III.
Přípustnost dovolání

54. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

55. Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním předestřených právních otázek je napadené rozhodnutí zčásti v rozporu s níže označenou judikaturou a zčásti (ve vazbě na výklad § 134 insolvenčního zákona) jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV.
Důvodnost dovolání

56. Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

57. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

58. Při úvaze, zda právní posouzení věci odvolacím soudem je ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. správné, vychází dovolací soud ze skutkových závěrů odvolacího soudu a nikoli z těch skutkových závěrů, které v dovolání na podporu svých právních argumentů (případně) nejprve zformuluje sám dovolatel. Srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. 29 Odo 268/2003, uveřejněného pod číslem 19/2006 Sb. rozh. obč., a rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, uveřejněného pod číslem 10/2014 Sb. rozh. obč. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, tedy dovoláním nemohl být zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

59. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona, zákona č. 82/1998 Sb. a občanského soudního řádu [ve znění, jež nedoznalo změn od zahájení insolvenčního řízení na majetek dovolatele (od 1. 9. 2015)]:

§ 5 (insolvenčního zákona)
Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách:

a/ insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů;

(…)

§ 134 (insolvenčního zákona)

Insolvenční soud je povinen učinit do 10 dnů od podání insolvenčního návrhu úkony směřující k rozhodnutí věci. O insolvenčním návrhu rozhodne bez zbytečného odkladu, v případě uvedeném v § 132 odst. 1 nejpozději do 15 dnů od jeho podání; je-li vyhlášeno moratorium, neskončí tato lhůta dříve než uplynutím 10 dnů od zániku moratoria.

§ 13 (zákona č. 82/1998 Sb.)

(1) Stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v

přiměřené lhůtě.

(2) Právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda.

§ 55 (o. s. ř.)

Nestanoví-li tento zákon lhůtu k provedení úkonu, určí ji, jestliže je to třeba, předseda senátu. Lhůtu, kterou určil, může předseda senátu též prodloužit.

60. Ve shora ustaveném skutkovém a právním rámci Nejvyšší soud k problematice otevřené dovoláním úvodem podotýká (shrnuje), že:

61. Odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem je objektivní odpovědností, které se stát nemůže zprostit (§ 2 zákona č. 82/1998 Sb.), jestliže jsou kumulativně splněny tři předpoklady: [1] nesprávný úřední postup, [2] vznik škody a [3] příčinná souvislost mezi vznikem škody a porušením zákonné povinnosti (srov. shodně např. důvody rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2012, sp. zn. 31 Cdo 1791/2011, uveřejněného pod číslem 7/2013 Sb. rozh. obč.).

62. Nesprávným úředním postupem se rozumí porušení pravidel pro počínání státního orgánu při jeho činnosti a zpravidla jde o postup, který s rozhodovací činností nesouvisí. Podle konkrétních okolností může jít o jakoukoliv činnost spojenou s výkonem pravomocí státního orgánu, dojde-li při ní nebo v jejím důsledku k porušení pravidel předepsaných právními normami pro počínání státního orgánu nebo k porušení pořádku určeného povahou a funkcí postupu. O „úřední“ postup jde tehdy, jestliže tak postupují osoby, které plní úkoly státního orgánu, a pokud tento postup slouží výkonu státní moci (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 30 Cdo 5134/2017, uveřejněný pod číslem 10/2020 Sb. rozh. obč.).

63. Vzhledem k tomu, že zákon č. 82/1998 Sb. blíže nedefinuje pojem škody ani neupravuje rozsah její náhrady, vychází se pro účely jejího určení ve smyslu ustanovení § 26 zákona č. 82/1998 Sb. z ustanovení § 2952 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), podle nějž se hradí skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2022, sp. zn. 29 Cdo 3321/2020, uveřejněného pod číslem 58/2023 Sb. rozh. obč.

64. Přímo z dikce § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. pak plyne, že nesprávným úředním postupem, jenž může vést (při splnění dalších podmínek) ke vzniku škody na majetku poškozeného, je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě (věta druhá) a tam, kde zákon nestanoví pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, se považuje za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí „v přiměřené lhůtě“ (věta třetí).

65. K dovoláním položeným právním otázkám pak Nejvyšší soud činí následující závěry:

K otázce č. [1] (K zákonné lhůtě)

66. Pro odpověď na otázku č. [1] je určující především posouzení, zda slovní spojení „bez zbytečného odkladu“ lze definovat jako „lhůtu“, a je-li tomu tak, zda jde o lhůtu „zákonnou“.

67. Slovní spojení „bez zbytečného odkladu“ obsahují v českém právním řádu jak ustanovení práva hmotného [srov. např. § 345 odst. 1 obch. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2013), nebo ustanovení § 1958 odst. 2 o. z.], tak ustanovení práva procesního (srov. např. § 46a odst. 3, § 100 odst. 2 a § 118a

odst. 3 o. s. ř.), mezi která patří (v poměrech insolvenčního řízení) také ustanovení § 134 insolvenčního zákona. O tom, že dané slovní spojení označuje „časové období“ (lhůtu) stanovené nikoli fixně (pevně), nýbrž plynoucí z povahy věci, nepochybuje literatura ani (ustálená) judikatura. Srov. k tomu v literatuře např. již dílo Knapp, V.: Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1955, str. 116, nebo dílo Hulmák, M., a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, str. 998] a v judikatuře např. důvody rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2023, sp. zn. 31 Cdo 3125/2022 (jehož sjednocující význam je pro rozhodovací praxi tříčlenných senátů Nejvyššího soudu určující), nebo důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2021, sen. zn. 29 ICdo 82/2019, uveřejněného pod číslem 34/2022 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 34/2022“). Jakkoli se označená literatura i judikatura týká výkladu daného slovního spojení v právu hmotném, při respektu k obecné zásadě stálosti (konstantnosti) pojmosloví v právním předpisu (srov. v literatuře např. Knapp, V.: Teorie práva, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 1995, str. 125, a v judikatuře např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2014, sp. zn. 29 Cdo 902/2012, uveřejněný pod číslem 19/2015 Sb. rozh. obč.), nenalézá Nejvyšší soud žádnou oporu pro závěr, že při použití tohoto slovního spojení v předpisech práva procesního by mu měl být přisuzován jiný význam než ten, že jde opět o „lhůtu“ stanovenou nikoli fixně (pevně), nýbrž plynoucí z povahy věci. Ostatně, jako o „lhůtě“ hovoří o onom slovním spojení přímo ve vazbě na ustanovení § 134 insolvenčního zákona i literatura k insolvenčnímu zákonu; srov. dílo Sprinz, P., Jirmásek, T., Řeháček, O., Vrba, M., Zoubek, H. a kol.: Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 344 (tamtéž se uvádí, že jde o lhůtu pořádkovou, a že lhůtami podle § 134 insolvenčního zákona jsou naplňovány zásady insolvenčního řízení vyjádřené v § 5 písm. a/ insolvenčního zákona).

68. Jelikož jde o „lhůtu“ vymezenou (slovy „bez zbytečného odkladu“) v zákoně, pak ovšem nemůže jít o jinou „lhůtu“, než o lhůtu „zákonnou“.

69. K časovému určení lhůty „bez zbytečného odkladu“ lze i s využitím dosavadní judikatury (Nejvyššího soudu, Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu) k výkladu tohoto pojmu v ustanoveních zákona č. 40/1964 Sb. a zákona č. 513/1991 Sb. uzavřít, že jde o velmi krátkou lhůtu, jíž je míněno bezodkladné, neprodlené, bezprostřední či okamžité jednání směřující ke splnění povinnosti či k učinění právního úkonu či jiného projevu vůle, přičemž doba trvání lhůty bude záviset na okolnostech konkrétního případu. V každém konkrétním případě je třeba vždy zkoumat, zda subjekt, jemuž je lhůta ukládána, bezodkladně využil všechny možnosti pro splnění této povinnosti, případně jaké skutečnosti mu v tom bránily. Zásadně jde o lhůtu v řádu dnů, maximálně týdnů, v co nejkratším časovém úseku, přičemž v praxi je nutno tento pojem vykládat podle konkrétních okolností případu v závislosti na účelu, který chce zákonodárce konkrétním ustanovením za pomoci takto určené lhůty dosáhnout. Srov. např. důvody R 34/2022 Sb. rozh. obč. (včetně odkazů na tam označenou judikaturu) a opět i rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 3125/2022. Důvod přisuzovat danému slovnímu spojení jiný význam, je-li užito v předpisech práva procesního, Nejvyšší soud rovněž nenalézá.

70. Výše řečené přitom neodporuje ani závěrům plynoucím z R 102/2014 (z nichž vyšel odvolací soud). Význam R 102/2014 (na jehož závěrech nemá Nejvyšší soud důvod cokoli měnit) tkví v tom, že v případech jako je tento, kdy zákon (zde v § 134 větě druhé insolvenčního zákona) nestanoví pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí lhůtu vymezenou určitým pevně stanoveným obdobím (hodinami, dny, týdny, měsíci nebo lety), přičemž ukládá provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí v časovém období (lhůtě), které není pevně stanoveno a plyne ve vazbě na použité slovní spojení (zde slovní spojení „bez zbytečného odkladu“) z povahy věci, se neuplatní postup podle § 13 odst. 1 věty druhé zákona č. 82/1998 Sb. Závěr, že následně se zkoumá (bez přihlédnutí ke lhůtě vymezené v zákoně časovým obdobím, které není pevně stanoveno) pouze to, zda úkon byl učiněn nebo

rozhodnutí bylo vydáno „v přiměřené lhůtě“ podle § 13 odst. 1 věty třetí zákona č. 82/1998 Sb., však neobsahuje ani R 102/2014.

71. Z R 102/2014 (které se rovněž zabývalo výkladem insolvenčního zákona, konkrétně výkladem slovního spojení „s nejvyšším urychlením“ v § 92 insolvenčního zákona) se naopak podává, že tam Nejvyšší soud zkoumal „přiměřenost lhůty“ podle § 13 odst. 1 věty třetí zákona č. 82/1998 Sb. prostřednictvím výkladu slovního spojení v § 92 insolvenčního zákona (srov. pasáž: „Nejvyšší soud uzavírá, že Vrchní soud v Olomouci věc projednal a rozhodl o ní v časovém horizontu, který za daných skutkových okolností odpovídá pojmu ‚s nejvyšším urychlením’ v § 92 insolvenčního zákona“).

72. Jinak řečeno (shrnuto), určuje-li ustanovení § 134 insolvenčního zákona ve větě druhé, části věty před středníkem (v rozsahu, jenž se netýká případu uvedeného v § 132 odst. 1 insolvenčního zákona), že insolvenční soud rozhodne o insolvenčním návrhu „bez zbytečného odkladu“, nejde ve smyslu ustanovení § 13 odst. 1 věty druhé zákona č. 82/1998 Sb. o případ, kdy má insolvenční soud vydat rozhodnutí o insolvenčním návrhu „v zákonem stanovené lhůtě“. Slovní spojení „bez zbytečného odkladu“ vymezuje povinnost insolvenčního soudu vydat rozhodnutí v časovém období (lhůtě), které není pevně stanoveno a plyne (ve vazbě na ono slovní spojení) z povahy věci. Jde o procesní lhůtu zákonnou.

73. Pro účely posouzení, zda insolvenční soud se dopustil nesprávného úředního postupu tím, že porušil povinnost rozhodnout o insolvenčním návrhu „v přiměřené lhůtě“ (§ 13 odst. 1 věta třetí zákona č. 82/1998 Sb.), soud v návaznosti na § 134 insolvenčního zákona zkoumá, zda insolvenční soud vydal rozhodnutí o insolvenčním návrhu „bez zbytečného odkladu“.

74. Právní posouzení věci odvolacím soudem, tedy co do závěru, že v dané věci nelze posuzovat, zda o insolvenčním návrhu bylo rozhodnuto v zákonné lhůtě „bez zbytečného odkladu“ (§ 134 insolvenčního zákona), neboť tato lhůta není zákonnou lhůtou, správné není a dovolání je již proto opodstatněné. Na řečeném ničeho nemění, že odvolací soud své závěry na dané téma uzavřel úsudkem, podle kterého insolvenční soud rozhodl o insolvenčním návrhu „bez zbytečného odkladu v přiměřené lhůtě“ (srov. reprodukci napadeného rozhodnutí v odstavci 38. shora i odstavec 9. odůvodnění napadeného rozhodnutí), když z předchozích částí odůvodnění napadeného rozhodnutí je zjevné, že „přiměřenost lhůty“ v rovině povinnosti insolvenčního soudu vydat rozhodnutí o insolvenčním návrhu „bez zbytečného odkladu“ (§ 134 insolvenčního zákona) ve shora podaném významu odvolací soud ve skutečnosti nezkoumal.

K otázce č. [2] (Ke lhůtě dle § 134 insolvenčního zákona)

75. Ze závěrů formulovaných shora k otázce č. [1] plyne z valné části též odpověď na otázku č. [2]. Zabývat se detailně otázkou „přiměřenosti“ (včasnosti) jednotlivých procesních úkonů insolvenčního soudu v době od podání insolvenčního návrhu do zastavení insolvenčního řízení shledává Nejvyšší soud předčasným v situaci, kdy z odpovědi na otázku č. [1] vyplynulo, že odvolací soud přistoupil ke zkoumání otázky, zda insolvenční soud rozhodl o insolvenčním návrhu „v přiměřené lhůtě“, metodologicky nesprávně (bez přihlédnutí k požadavku insolvenčního zákona, aby bylo rozhodováno „bez zbytečného odkladu“).

76. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil (včetně závislých výroků o nákladech řízení). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí obvodního soudu, zrušil Nejvyšší soud (opět včetně závislého výroku o nákladech řízení) i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

77. Pro účely výkladu § 134 insolvenčního zákona se soud prvního stupně (odvolací soud) vyjádří též

k závěrům insolvenční literatury k očekávaným postupům insolvenčního soudu podle označeného ustanovení (srov. např. dílo Maršíková, J.: Insolvenční zákon: ve znění zákona č. 64/2017 Sb. s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. aktualizované vydání podle stavu právní úpravy k 1. lednu 2018. Praha: Leges, 2018). Přitom v rovině příčinné souvislosti neopomene zodpovědět otázku, zda tvrzená majetková škoda je (má být) následkem porušení povinnosti insolvenčního soudu rozhodnout o insolvenčním návrhu „bez zbytečného odkladu“ podle § 134 insolvenčního zákona (respektive „v přiměřené lhůtě“ podle § 13 odst. 1 věty třetí zákona č. 82/1998 Sb.), nebo následkem nečinnosti insolvenčního soudu projevující se „průtahy v řízení“.